

Tuinbouw tussen Teteringsedijk en noordelijke rondweg verdween vrijwel spoorloos

De Tuinbouwlaan, Druivenstraat en Frankenthalerstraat herinneren eraan dat niet enkel het huidige Breda-West ooit een bloeiend tuinbouwgebied is geweest. Toch beseffen maar weinigen dat in de vorige eeuw ook op 'n boogscheut afstand van de noordoostelijke singels massaal groente en ooft verbouwd zijn. Het grotendeels oud-Teteringse gebied tussen Teteringsedijk en noordelijke rondweg - bij de annexaties van 1927 en '42 bij Breda gekomen - is in dit opzicht nu zo dood als een pier. Zelfs de tuinderijen rondom het agrarisch opleidingscentrum aan de Frankenthalerstraat (AOC, nu ROC West-Brabant) zijn niet meer in bedrijf. De vooruitgang heeft de markten verlegd en de welvaart veranderde de mensen. Siertuinen hebben de moestuintjes verdronken en de jonge telgen uit tuinderfamilies hebben nieuwe interesses: diervverzorging, bloemsierkunst, milieutoezicht. Nog geen eeuw geleden was dat heel anders. Agrarische jongeren hadden niks te kiezen. Ze waren zo hard nodig op de nog niet gemechaniseerde bedrijven van hun ouders, dat ze amper vervolgenderwijs genoten. Als de oogst moest worden binnengehaald en de dieren verzorgd, was

VAN BREDA

door Leo Nierse

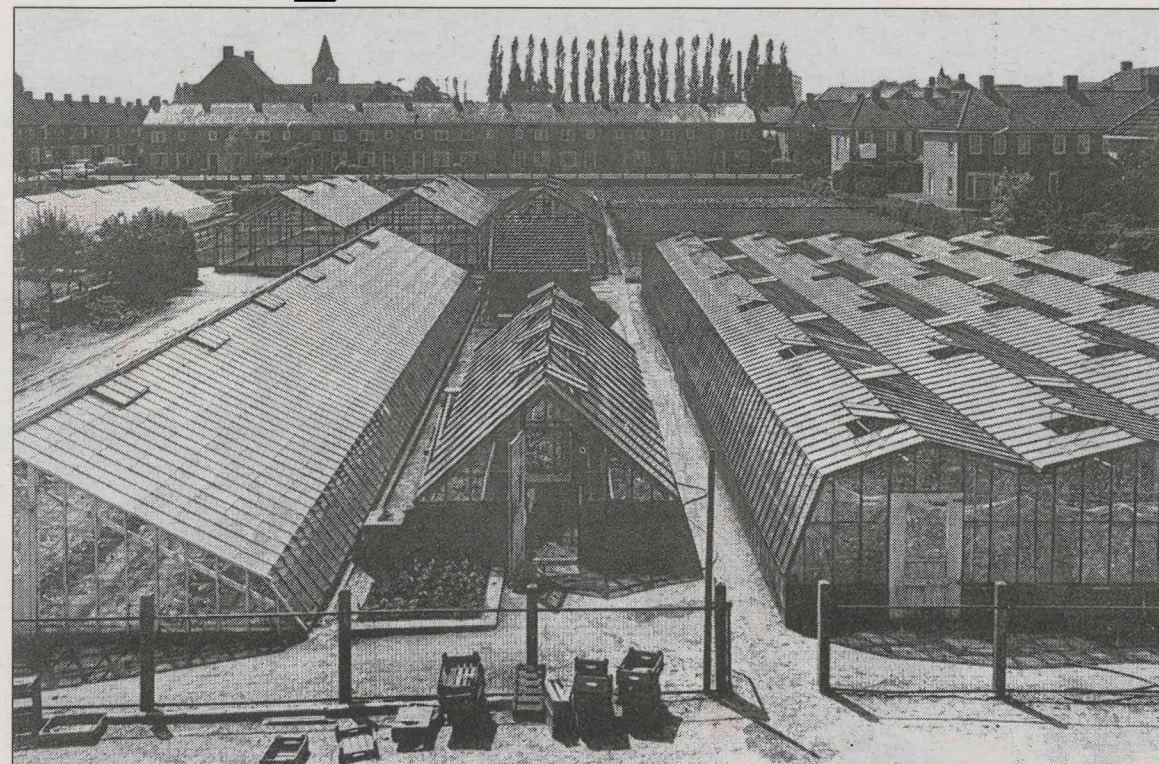
Wekelijkse historische rubriek over Breda en de Baronie

schoolkennis pure luxe. Nu waren er gelukkig lieden met met een ruimere visie. De *RK-Baroniesche Tuinbouwvereniging* RBT zag dat haar incidentele lezingen en cursusjes op de winteravonden niet volstonden om de opbrengsten van het land te verhogen, en de kwaliteit van de naar haar veiling aan te voeren gewassen te verbeteren. Er moest een eigen opleidingsinstituut komen, besloot de RBT in 1918. Ondanks de huisvestingsproblemen na WO I, kon bisschop Hopmans in oktober 1919 de eerste katholieke tuinbouwschool in ons land inwijden. Al was dat niet meer dan de serre en één venkamer van het herenhuis Em-

Infographic: Nicole Hoepelman

mastraat 2. Met veel moeite waren dertien leerlingen geworven die alleen buiten de oogsttijd van de boerderij weg mochten. In twee winterhalfjaren - tussen oktober en maart - kregen ze les van de directeur, de zeer verdienstelijke Drentse wetenschapper dr. ir. Isedoor Rietsema, plus 'anderhalve' leraar. Ook de *Noordbrabantse Christelijke Boerenbond* NCB begon nu een vorm van dagonderwijs voor boerenzoons (geen meisjes!) na te streven. Samenwerking leidde in 1921 tot de stichting van de

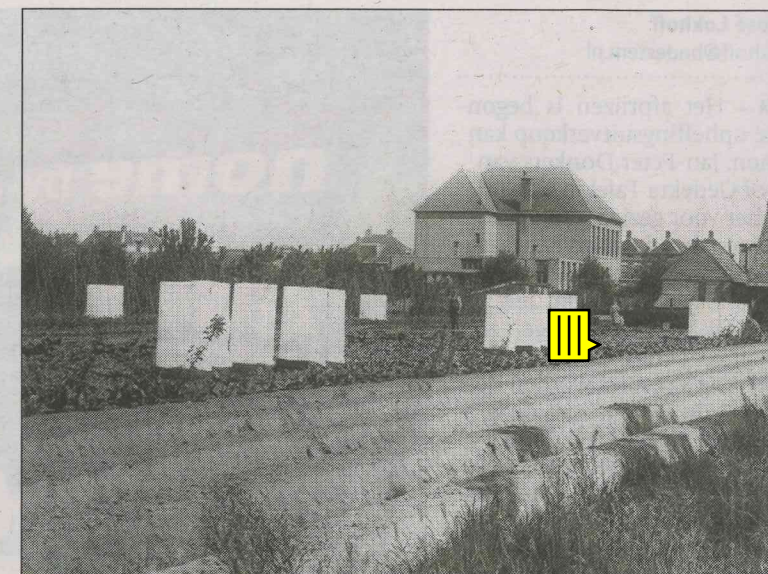
Sinds circa 1955 eindigde de schooltuin, die eerst tot de Ignatiusstraat doorliep, bij de nieuwe Antiloostraat (midden boven). Linksboven: Tuinbouwlaan. Rechtsboven: Loopschanstraat, nu begin Rietsemalaan. foto AOC

RK-Land- en Tuinbouw winterschool. Met - na een intensieve werving huis-aan-huis - 37 leerlingen. Dat opzienbarende aantal was behaald, doordat de school nog wat meer water bij de wijn had gedaan: dezelfde lesstof werd nu over drie winters uitgesmeerd. Het krabmeten 'Emmastraat 2' kreeg een dependance in het patronaat van de toenmalige St.-Josephparochie. Enkele honderden meters verderop begon 't toen nog Teteringse tuinbouwgebied. Daar, zo'n vijftig meter achter de nog goeddeels onbebouwde Teteringsedijk, liet het schoolbestuur op nr. 28 een echte school verrijzen: vier lokalen, met een tuin die helemaal tot aan de St.-Ignatiusstraat doorliep. Een hele batterij kerkelijke en wereldlijke hotshots liep op 20 oktober 1922 uit voor de opening. En zag toe hoe een beeld van de tot patroonheilige uitverkoren St.-Walfried (een 9e-eeuwse Friese boerenprofeet en martelaar) tweehoog in een nis werd gezet. Allengs raakten de boeren uit de Baronie kennelijk toch meer onderwijs-minded, want zes jaar later had de school een wachtlijst. Ze breidde het lespakket uit en

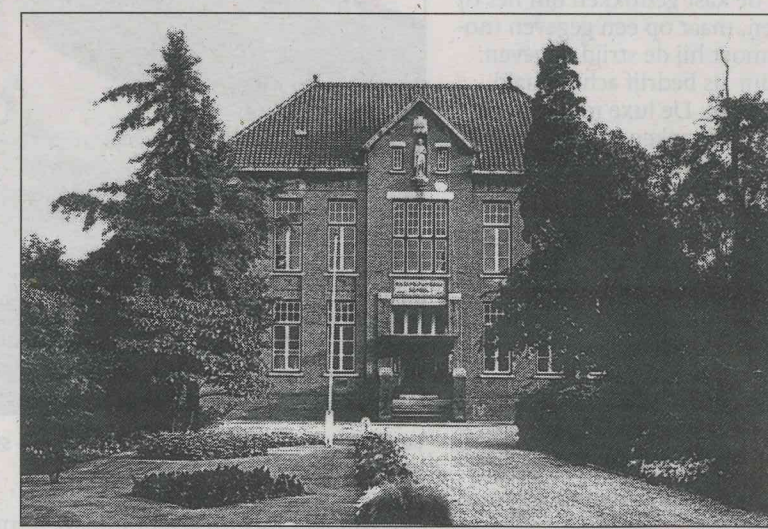
ging terug naar een tweejarige opleiding. Na de Duitse Inval floreerde de MLTS ironisch genoeg nog meer; binnen een jaar stróómden de leerlingen toe. Directeur Rietsema (1888-1964) had met het verdelen en ontwikkelen van bessenrassen in de proeftuin achter de school al een internationale reputatie opgebouwd, maar nu onderscheidde hij zich ineens heel anders. Hij wilde zijn leerlingen na hun diplomering niet naar Oost-Europa uitgezonden zien worden (in het kader van de *Lebensraum*-politiek) en weigerde de bezetter de namen van de geslaagden te verstrekken. Het kwam hem op 15 maanden internering en een *Berufsverbot* te staan (tot de bevrijding). Redenen waarom Breda sinds 1990 de Rietsemastraat kent. De straat loopt dwars door de vroegere schooltuin en verbindt de Loopschanstraat met de Tuinbouwlaan (die zijn naam al sinds 1939 aan de school ontleent). Nadat de MLTS in de jaren '50 onder meer veel emigrerende jonge boeren had opgeleid, voerde ze in 1964 volledig dagonderwijs in; twee jaar later brak ze definitief met het winterschoolsysteem. De *babyboom* kwam van de lagere school en het leerlingenaantal steeg explosief. Maar het schoolpand, ooit in het open veld gebouwd, was nu door nieuwbouw ingesloten en kon niet verder worden uitgebreid. In '68 begon de Nederlandse Heidemij alvast de huidige AOC-locatie aan de (naar een druif vernoemde) Frankenthalerstraat bouwrijp te

Schooldirecteur dr. ir. I. Rietsema, vernoemd met een straat.

De 'winterschool' verrees in 1922 midden in het boerenland tussen de Teteringsedijk (achter de horizon) en Ignatiusstraat. foto collectie Piet Dirks

De RK-Land- en Tuinbouwschool aan de Teteringsedijk, in 1968 nog in volle glorie. En onder patronage van St.- Stadsarchief Breda

maken. Maar het zou nog vijf problematische jaren duren, voordat 350 leerlingen zomer '73 de nieuwbouw konden betrekken. Het historische schoolgebouw aan de Teteringsedijk zou eerst zijn eigen sporen nog uitwissen. Op woensdag 13 mei 1970 sloegen 's avonds om half negen plotseling de vlammen uit het dak. Al ras laaide 's lands oudste katholieke landbouwschool als een reusachtige fakkel op de oude tuindergronden. De belendende huizen werden even in 'n kolossale rookkolom opgenomen. De houten zolderverdieping voedde een onheilspellende vonkenregen en de houten vloer van de tweede etage

verkoelde volledig. Het pand bleef als een ruïne staan. Maar de volgende dag bracht een verrassing: St.-Walfried stond onaangestast op zijn hoge post. De nis in de half verwoeste voorgevel had 'm tegen de vlammen beschut. De beschermheilige leek gespaard, maar niet voor lang. Ook hij zou spoorloos uit de geschiedenis verdwijnen, want de mannen die hem kwamen 'redden', lieten hem aan stukken vallen. Veel meer dan vier vernoemde straten heeft de tuinbouw in dit gebied dus niet achtergelaten.

Een aantal gegevens is ontleend aan A. Schillemans' 75 jaar M.L.T.S. Breda

22 oktober 1922: opening van de RK-Land- en Tuinbouw winterschool. De jonge directeur Isedoor Rietsema staat op de voorste rij, 5e van rechts. foto collectie Piet Dirks